

Keszeg Vilmos

Farsangtemetés Torockón

(Részlet a szerző készülő *Aranyosszék* című
honismereti tankönyvéből)

A fonók megszűnésével a farsangtemetés is megszűnt. Kivételt Bágyon, Torockószentgyörgy és Torockó képez. A turisták Torockó iránti érdeklődése a torockói farsangtemetést új funkcióban állandósította. A helybéliek számára ily módon a téli közös szórakozásokat helyettesítő, hagyományait az összetoborzódó idegeneknek felmutató szokássá változott. Szerkezete újabb epizódokkal bővült, kellék-tára látványosabbá vált, a nézők száma egyre nőtt.

A Farsang Döme koporsóját szállító menet vasárnap délben indul el a falu központjából, a községi kultúrotthon elől. A menetet a fehér gatyába, piros mellénybe öltözött, kalapos *betyárok* nyitják és zárják. A kezükben lévő ostorokkal sűrűn pattogtatnak, ezzel jelezve a menet előrehaladását. A pattogtatás egyúttal virtuskodó, erőt fitogtató játék is a legények részéről. Az utánuk haladó *muzsikusok* népi és műdalok dallamát húzzák. Torockón a *pap és a kántor* fekete ruhát, fekete kalapot visel. A pap vállára palástot helyettesítő ágytakaró, a kántor szemére szemüveg kerül. Mindkettejük kezében imádságos, énekes könyv van. Nyomukban a hajdani torockói viseletbe öltözött *vőlegény és menyasszony*, a századelő polgári öltözetét viselő *úrfi és kisasszony*, majd néhány *huszár* halad. Ezután következik a szamarvontatta taligára tett farsangi koporsó. Ezt követik a *vénlánynak* öltözött, fatuskót húzó, fel-felzokogó legények. A menet körül *ördög, cigány, zsidó, halál* rohangálnak, ijesztgetik a báméskodókat, bekormozzák a nőket. Ezért a menet és a közönség hol összekeveredik, egymásba folyik, hol eltávolodik egymástól. A közönség közé befurakodó, korommal bekent, *hammas zsákot* hordozó alakoskodók

szétriasztják a nyugodtan báméskodó csoportokat. Torockószentgyörgyön a farsangi menet összetétele: *8 betyár, pap, kántor, menyasszony és vőlegény, 4-5 torockói pár*, a Farsang Dömét húzó pár, *részeges pár, vénleányok, 5-6 ördög, kutyapecér, bohóc és a töltött zsák*.

A menet, nyomában a báméskodókkal, bejárja a község utcáit. 200 méterenként, az utcasarkoknál meg-megállnak, a pap tréfás fohászt mond, a kapuban állók számára hallhatóan megjegyzést tesz az utca tisztaságára, az épületek állapotára, az utca lakóira vonatkozóan. A betyárok itt hangosabban csattogtatnak. Ez idő alatt az adománygyűjtők átveszik a háziak által előkészített adományokat, a maszkurások megfutamítják a gyermekeket, lányokat, nőket. A menet nyomában tóduló idegenek, báméskodók a helybéliek számára szintén látványosságot jelentenek. A kamera, a fénygépezőgép szintén a kapuba való kiállásra ösztönzi a családtagokat.

Két órányi falujárás után a felvonulók a falu központjában lévő csorgóhoz térnek vissza. Az alakoskodók a pap és a kántor köré csoportosulnak. Közeliükben, a hátuk mögött helyezkednek el a kíváncsi falubeliek. Velük szemben, a vályúk körül, a lejtőn szóródik szét az olykor néhány száz, több ezer személyből álló turisták csoportja. A kulcspozíciókat a fotósok, filmesek sajátítják ki.

A nap kulcsfontosságú eseményét, a temetést a pap és a kántor cerebrálja. A *prédikáció* 25-30 strófából álló verses szöveg, amit a pap egy nagy füzetből olvas fel. A kántor meg-megismétli egy-egy sorát, kommentárt fűz hozzá. A pap olykor megáll a felolvasásban, hogy az alakoskodók valamelyike, forgatókönyvszerűen, hatáskeltő megjegyzését lehetővé tegye. Részegek kurjantásait, a vénlányok és vénlegények sírását imitálják.

A prédikáció a temetési szertartás paródiája. A Farsang Dömében megszemélyesített farsangot búcsúztatja el. A vers jóval a farsang eltemetése előtt elkészül. A falu fiataljai egy bárban gyűlnek össze egy kijelölt időpontban, s megegyeznek abban, hogy a prédikáció

mit tegyen szóvá. A szöveget valamelyik, a versírási hagyományokat ismerő személy segít megírni. A vers nagyobb részét a faluban az utóbbi években történt események, botlások számbavétele tölti ki. Tulajdonképpen a falu szájaként szólal meg, főleg az egész települést érintő rendelkezéseket (országos törvények, a polgármesteri hivatal rendelkezései, politikai események, közintézmények) teszi szóvá és bírálja. Bírálatot mondanak a falu előjárói, az intézmények, a falu lakosai, olykor az ország vezetői fölött.